

Hur du gör ett

**FANZI
NE**

Saker att komma ihåg när du ska göra ett fanzine

Så du har gjort ett fanzine och nu vill du få ut det på papper? Här är några saker som är bra att tänka på och som kan göra att det ser proffsigare ut eller att du undviker att det blir dåligt.

0. Om våra tips & råd

Informationen i det här häftet bygger på våra erfarenheter som serieskapare, layoutare och förläggare.

Du **MÅSTE** inte bry dig om våra tips, du kan experimentera dig fram till vad som funkar för dig och hur du vill att saker ska se ut. Men det är alltid bra att vara informerad och inte bara kunna utan också förstå reglerna innan du bryter mot dem.

Mycket av detta är behind-the-scenes-saker som du lätt kan missa om du inte vet att du ska leta efter dem.

Vi utgår ifrån att du har tillgång till Photoshop och

InDesign, t.ex. på någon av Fanzineverkstadens datorer.

Vi försöker hålla informationen så kort och effektiv som möjligt, så det kan finnas anledning att fördjupa sig utöver det som finns i det här häftet.

Vi rekommenderar att du frågar internet om ytterligare råd, eller oss om du är på verkstaden och behöver hjälp.

Det du kan läsa i det här häftet är en väldigt kortfattad genomgång. Snarare än en grundkurs är det mer som en checklista för dig som redan har lite koll på grunderna, men också som en tipslista för dig som vill lära dig mer och hitta djupare information på annat håll.

1. Färginställningar, upplösning, text- & bildhantering

Det är alltid bättre att tänka på detta i ett tidigt stadium, för det är svårare att fixa i efterhand.

Är din bild färg, gråskala eller svart/vit? Det påverkar hur du bör scanna den.

Är det bara rena linjer och/eller raster så är det bättre att scanna som bitmap (svart/vit). Finns det toningar i bilden ska den scannas och hanteras som gråskala.

Anledningen är att rena linjer kan se oskarpa ut om de skrivs ut som gråskala.

Av samma anledning är det alltid bäst att göra text antingen som bitmap eller i ett program där texten är vektorbaserad, som t.ex. InDesign.

Tänk också på att kraven på upplösning för att det ska se bra ut skiljer sig beroende på vilken typ av bild det är. Här är riktlinjer:

Gråskala - 300 dpi

Färg - 300 dpi

Bitmap (svart/vit) - 1200 dpi

Prova dig fram, gör testutskrifter. Och tänk på att

det som ser bäst ut på skärm inte alltid gör det på papper.

2. Filformat

2a. Använd aldrig JPG till annat än bilder som endast ska visas på skärm. Kvalitén försämras varje gång du sparar om filen (syns tydligast i röda nyanser).

2b. PSD är bra så länge du arbetar med bilder i lager.

2c. TIF är ett bra format för bilder. Det är kompatibelt med det mesta och har hög kvalitet. Spara helst utan komprimering. Behöver du få ner filstorleken kan du i efterhand göra en ZIP.

2d. PDF är bra format för utskrifter. Sista steget är ofta att exportera till PDF när du har monterat fanzinet i ett layoutprogram (t.ex. InDesign).

2e. Använd aldrig JPG i trycksaker.

3. Om du behöver ändra storlek

Behöver du byta storlek på din bild är det bra att tänka på:

- Ändra storleken i Photoshop hellre än

InDesign. Det är lugnt att ändra den lite i InDesign, men större storleksändringar görs bäst i Photoshop där du kan ha mer kontroll över hur resultatet blir.

- Har du text med i bilden är det bättre att byta storlek medan texten fortfarande är text och inte är rasterad (omgjord till bild).

- Om du inte vill att pixlarna ska ändras ska det vara inställt så att upplösningen automatiskt ändras när du ändrar höjd/bredd. Zooma in på linjerna och testa dig fram så ser du skillnaden. Ibland är det bättre att göra tvärtom så att inte upplösningen blir för låg.

4. Utfall

Utfall är när en bild går utanför kanten på sidan. För att det inte ska bli en konstig skarv bör bilden ligga längre ut än den del som syns, så du inte behöver skära precis längs kanten.

Det är lite för långt för att förklara ordentligt här, men CBK har en guide på sin hemsida:

cbkcomics.com/bleed-explained

5. Sida/blad/ark

Bara för att göra kommunikationen lättare, och för att orden ibland blandas ihop:

En sida är en sida, t.ex. sid. 4 i det här häftet.

Ett uppslag är 2 sidor bredvid varandra. Du ser bägge samtidigt. Som sid. 4+5.

Ett blad är 2 sidor på samma papper där du bara kan se den ena (tills du bläddrar). Som sid. 5+6.

Ett ark är ett papper med 4 sidor. Viker du det så har du ett litet häfte på 4 sidor.

6. Montera sidorna för att få ut det som häfte

Ett fanzine har ett sidantal som är jämnt delbart med 4. Se förklaringen av ett ark i förra stycket så förstår du varför.

Ett 12-sidigt fanzine består alltså av 3 pappersark. Hur du ska montera sidorna för att få ut dem på rätt sätt kan verka komplicerat men i längden är det mycket värt att förstå hur det funkar. Det finns en guide på Fanzineverkstadens

hemsida, så titta på den och prova dig fram tills du förstår.

**fanzineverkstaden.se/
layoutguide-fanzines**

7. Korra

Innan du printar: kolla igenom ditt fanzine. Be någon annan också titta på det så du kan fixa alla eventuella stvafel, bilder som behöver fixas, osv.

8. När ditt fanzine kommer ut ur skrivaren

8a. Låt alla papper ligga i utmataren tills allt är klart så du inte blandar ihop vilken ordning eller hur de ska vara vända.

8b. Vik arken så det blir ett häfte.

8c. Häfta.

8d. Skär. När du skär dem är det bäst att skära så att ryggen alltid ligger vänd åt höger. Skär långsidan sist (på ett fanzine i stående format).

Gör du momenten i den här ordningen så minskar du risken att sidor hamnar i fel ordning eller att det blir skevt.

9. Skärmaskinen!

Skärmaskinen är ännu ett knep för att få fanzinet att kännas bättre.

Du måste skära ditt fanzine om det har utfallande bilder, eftersom skrivaren inte kan printa ända ut till kanten på pappret.

En annan sak som händer om du skär ditt fanzine är att papperskanten där du bläddrar blir rak och fin. Alla fanzines på mer än 4 sidor blir lite skeva i kanten eftersom pappren är lika stora men ligger vikta i varandra och därför sticker de inre sidorna ut mer än de yttre. Skär du kanten så blir det lättare att bläddra, ser snyggare ut och känns mer som en riktig tidning.

10. Prissättning/F-pris

Hur mycket ska du ta betalt för ditt färdiga fanzine?

Tänk på att du vill ha tillbaka pengarna det kostade att göra det.

Tänk också på att folk ska ha råd att köpa det. Vad hade du själv varit beredd att betala? Vad hade dina kompisar haft råd med?

Jämför också med vad andra tar betalt för sina fanzines som är ungefär lika stora i format och sidantal, färg och papperstyp.

F-pris är det pris som återförsäljare köper loss ex för. Tänk på att det ska täcka tryck och fraktkostnader och ha lite vinstmarginal, men också på att återförsäljare ofta lägga på runt 100% eller mer på F-priset när de säljer vidare.

Återigen: ta hänsyn till vilka du vill ska ha råd med det du gör.

11. ISBN

Om du sätter ett ISBN på ditt fanzine så kommer du att behöva skicka in pliktex till olika bibliotek. Gör du bara 10 exemplar är det kanske inte riktigt värt att sätta ett ISBN på det, men gör du en lite större upplaga finns det fördelar.

ISBN underlättar för distribution. Många affärer behöver ISBN och streckkod för att kunna sälja det.

Det underlättar också om du ska söka olika former av stöd.

Du beställer ISBN genom att kontakta **isbn@kb.se** och be om instruktioner.

En streckkod kan du göra om du söker efter "barcode generator" på internet. Det är oftast gratis och ganska enkelt. Du bara skriver in ditt ISBN och väljer vilken typ av streckkod du vill ha (EAN-13). Bäst är att sedan ladda ner den som antingen EPS eller TIF.

12. Distribution

Det finns lite olika varianter för distribution.

Bokinfo

Därifrån skickas info ut till återförsäljare som nätbokhandlar mm. Gäller för böcker med ISBN.

Fosfor

Drivs av CBK och är ett icke-vinstdrivande fanzinedistributionssystem och en del av webshoppen på **hybriden.se**.

Festivaler

Det finns gott om seriefestivaler att åka till, särskilt om du gör serier på andra språk än svenska så du kan åka till festivaler i

andra länder. Underlandet har samlat listor på seriefestivaler:

underlandets.wordpress.com/listor/festivaler

13. Tryckeri?

Om du ska trycka på ett riktigt tryckeri är det lite mer att tänka på än det vi har gått igenom här, men här är ett par saker som är bra att veta. Det finns lite olika alternativ:

Print on Demand

Trycker upp mindre antal efter behov, så du behöver aldrig ligga ute med någon större summa pengar. Däremot är styckpriset väldigt mycket högre, så säljer du mycket är det ett sämre alternativ.

Off-set-tryckeri

Gör du en upplaga på minst 400-500 ex är det värt att kolla upp tryckerier. Ofta har de formulär på sina hemsidor så du kan se vilken information de behöver för att kunna ge dig en offert på vad det kostar.

En bra tumregel är att om du är osäker på sista stegen för att förbereda filer på rätt sätt så är det alltid bra

att kolla med tryckeriet du ska använda. Alla tryckerier vill inte ha saker på exakt samma sätt, men de som ska göra jobbet vet hur de behöver ha det.

14. Mer pengar

14a. Litteraturstöd är ett stöd du kan söka i efterhand från Kulturrådet. Det gäller främst böcker med en större upplaga. De går mycket efter rent teknisk kvalité när de avgör vilka böcker som ska få stöd.

Får du litteraturstöd ingår också distributionsstöd som innebär att Kulturrådet köper loss ca 300ex för halva F-priset. De skickas sedan ut till alla landets stadsbibliotek.

14b. IR-ersättning kan alla få som har illustrerat böcker/tidskrifter osv. Gå till deras hemsida för att få mer information:

bildupphovsratt.se/upphovspersoner/skolkopiering

15. Testa, experimentera, förstå

Bästa sättet att komma ihåg vad du behöver göra i de olika stegen är att förstå varför. Gör du det kan du alltid lista ut vad du ska göra om du skulle ha glömt.

Och bästa sättet att förstå är ofta att göra. Testa olika inställningar, zooma i bilden för att se vad som händer, gör provutskriften och jämför. Har du stirrat på det för länge så be någon annan titta på det.

Erfarenhet gör att saker blir lätta som från början har verkat svåra och mystiska.

Detta fanzine om
att göra fanzines
är gjort på och av

**FANZI
NEVE
RKST
ADEN**

ett projekt av **TUSEN SERIER** med stöd av

